

Geniřletilmiş Özet

Casino Cenneti: Kıbrıslılar ve Kumar Bağımlılığı

Giriř

Kuzeyde Türkiye, doğuda Suriye, güneydoğuda İsrail, Filistin ve Lübnan ile güneyde Mısır ile çevrili olan Kıbrıs, Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Tarih boyunca çeşitli uygarlıklar tarafından kontrol altına alınmak istenen stratejik öneme sahip bir ada olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs adasını fethinden önce adanın yönetimi birçok defa el değiştirmiştir. Osmanlı Devleti'nin fethetmesiyle birlikte, bütün tarih boyunca kesintisiz en uzun süre 307 yıl Osmanlı'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. 1914'te İngiltere, I. Dünya Savaşı'nın çıkmasını gerekçe göstererek, Kıbrıs'ı tek tarafı olarak ilhak etmiş ve bu ilhak Türkiye tarafından 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması'yla kabul edilmiştir.

Kıbrıs sorunu, 1960 antlaşmalarıyla geçici olarak çözüme kavuşmuş ancak bu durum pek uzun soluklu olamamıştır. 1974 yılında aday Yunanistan'a bağlamak üzere Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı darbe düzenlenmiştir. Adanın Yunanistan'a bağlanması demek olan bu durum karşısında Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyetini kuran anlaşmalara dayanarak ve garantörlük hakkının bir gereği olarak, 20 Temmuz 1974'te adaya müdahalede bulunmuştur. Türkiye'nin adaya müdahalesinden sonra, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) kurularak adadaki fiili durum hukukilemiştir. Bunun sonucu olarak, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Birleşmiş Milletler'in 193 üyesinden Türkiye dışında 192 üyesi tarafından tanınmayken; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) 193 Birleşmiş Milletler üyesinden 192'si tarafından tanınmamaktadır. Bu süreçte KKTC, Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından tanınmayarak siyasi, sosyal ve ekonomik olarak bloke edilmiştir.

Bu bağlamda 1950'li yıllarda, Kıbrıslı Türkler özel kulüplerde az sayıda kumarhane işletmekteyken 1997'de Türkiye'deki kumar yasağı ile kumar endüstrisi katlanarak artmıştır. 1997'den sonra Türkiye'deki birçok kumarhane hızlı bir şekilde KKTC'ye taşınmış ve Las Vegas kumarhane modeli şeklinde 15 yıl içinde büyüyerek uluslararası tanınırlık kazanan bir kumar endüstrisine dönüşmüştür (Çakıcı ve ark., 2019). Bu çalışmada da siyasi olarak izole olmanın yarattığı sosyo- ekonomik durumun zaman içerisinde Kıbrıs'ı (KKTC) nasıl casino cenneti haline getirdiği ve bunun sonucu olarak da Kıbrıslılar arasında yaygın hale gelen kumar oynama alışkanlığı Pierre Bourdieu'nun sosyal sermaye ve habitus kavramları üzerinden analiz edilmiştir.

Yöntem

Bu araştırma kapsamında KKTC'nin siyasi olarak izole olmasının yarattığı sosyo- ekonomik yaşantının Kıbrıslılar arasında yaygın hale gelen kumar oynama alışkanlığına olan etkisi analiz edilmiştir. Bu bağlamda, KKTC'nin Girne şehrinde yaşayan 20 kumar oynayan ve 1 Casino Müdürü ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler 2020 yılında tamamlanmıştır.

Bu bağlamda araştırma çerçevesinde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi özgün konulardaki uygulanabilirliği ve araştırmacıya sağladığı öznellikten dolayı tercih edilmiştir. Araştırmanın teorik kısmı, sosyolojide önemli bir yeri olan P. Bourdieu'nun sosyal sermaye ve habitus kavramları üzerine kurulmuştur. Bu araştırma KKTC'de yaşayan kumar oyuncularının görüşleriyle sınırlandırılmıştır.

Bulgular

Bireylerin günlük aktiviteleri hayatları hakkında önemli ipuçları sunar. Özellikle modernliğin yeniden üretimi ile serbest zaman yeni bir anlam kazanmıştır. Kapitalist gelişmeyle birlikte boş zaman, işten çıkarılma ve işin azaltılması için gereken zaman olarak netleşmiştir. Bu nedenle, boş zaman iş değişikliği için gerekli olan işe bağlı bir alan olarak tasarlandı ve o zamandan beri işin bir uzantısı olarak kaldı. Bu bağlamda da katılımcılara ilk olarak günlük aktivitelerinden hayatları hakkında ipuçları bulmak için "Kıbrıs'ta bir günlerinin nasıl geçtiği?" sorusu sorulmuştur. Mülakat sırasında katılımcıların en çok şikayet ettikleri konu, kumarhane olmadan günlük yaşamlarında yapacakları bir şey olmamasıdır. Katılımcılara göre, özellikle yetişkinler için KKTC'de artık sosyal yaşam yoktur. "Sosyal yaşam" olarak kast ettikleri ise 1974'teki savaştan önce buldukları toplumda çok yaygın olan komşuluk ilişkileridir.

Bağımlılıktaki en önemli noktalardan biri bireylerin ilk deneyimidir. Bireylerin yaşamları bu deneyimle önemli ölçüde değişebilir. Bu nedenle, katılımcılara "İlk kumar deneyiminin nasıl olduğu?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların kumarla ilgili ilk deneyimleri Bourdieu'nin habitus ve sosyal sermaye kavramları ile ilişkilidir. Bourdieu'ya göre, habitus, tarihsel ve sosyal koşulların ürettiği, öğrenilmiş bir tercihler ve uygulamalar sistemidir. Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde, Kıbrıs'ta sosyal yaşantının önemli bir kısmının casinolar üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Böyle bir ortamda da bireyler özellikle stresli dönemlerinde ya da emeklilik gibi özel durumlarda kumar oynama davranışına daha çok yönelmektedirler. Toplumda kumar oynama davranışının yaygınlaşmasıyla birlikte bu durum normalleşmekte ve yadırganmamaktadır. Bu normalleşmenin etkisiyle de bireyler sosyal sermayeleri ve habituslarının aracılığıyla kumar bağımlılığına ilk adımlarını atmaktadırlar. Bourdieu'nun da belirttiği gibi aynı habitusa sahip bireyler benzer yaşam koşullarını deneyimlerler.

Bağımlılık konusunda yapılan çalışmaların odak noktalarından biri, bağımlıların bağımlılık geliştirdikleri davranış yapma nedenleridir. Bu çalışmada da önemli konulardan biri kumarcuların neden kumar oynadıkları konusudur. Bu çerçevede katılımcılara "Ne-

den kumar oynadıkları? Kumar oynarken ne hissettikleri?” soruları sorulmuştur. Katılımcıların ifadeleri şu göstermektedir: Bireyler öncelikle “rahatlamak” için kumar oynarlar. Birçok bağımlılık türlerinde görülen bireyin “rahatlama ve hiçbir şey düşünmeme isteği” kumar bağımlılığında da kendini göstermektedir. Toplumdaki genel kanının aksine bireyler için kumarda para öncelikli ve en önemli motivasyon değildir.

Kumar oynamak için diğer bir motivasyon da sosyalleşmedir. Kumarhaneler bireylerin kumar davranışlarını pekiştirmek amacıyla birçok hizmet sunmaktadır. Bu hizmetler genellikle yiyecek, meşrubat, sigara ve alkolün ücretsiz olarak sunulmasıdır. Bu cömertçe sunulan hizmetler, bireylerin kumar dışında başka bir sosyalleşme ortamına girmesini de engeller.

Sonuç

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: İlk olarak, literatür genellikle kumarbazları patolojik kumarbazlara ve sosyal kumarbazlara ayırır. Patolojik kumarbazlar şiddetli bağımlılık seviyeleri olanlar; sosyal kumarbazlar ise sosyal aktivite amaçlı kumar oynamakta ve bağımlılık düzeyi düşük olanları kapsamaktadır. Bu araştırmada ise birçok kişinin sosyal kumarbaz olarak başlayıp ve zamanla patolojik kumarbazlara dönüştüğü görülmüştür. İkinci olarak, KKTC’de kumar oynamada bireylerin en önemli motivasyonları: (a) rahatlamak, (b) para ve (c) sosyalleşmedir. Genellikle toplumda hakim olan düşüncenin aksine, kumar oynayanlar Kuzey Kıbrıs’ta paradan daha fazla rahatlamak için kumar oynamaktadırlar. Bunun en önemli nedeni, hiç kuşkusuz, bireylerin günlerini işgal edecek sosyal aktivitelerinin olmamasıdır. Özellikle 1974’ten itibaren adanın yeniden düzenlenmesi ile birlikte bireyler ailelerinden, arkadaşlarından ve kültürel olarak alışkın oldukları komşuluk ilişkilerinden kopmuşlardır. Sonuç olarak, bu araştırma Kuzey Kıbrıs’taki siyasi süreç ile Kıbrıslı Türklerin kumar bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, çalışmadan elde edilen bulgular Bourdieu yaklaşımının konumuza uygunluğunu doğrulamaktadır.